

Szajkó Gyula őrnagy:

A MŰVELETI ÖSSZEKÖTŐ ÉS FELDERÍTŐ CSOPORT LEHETSÉGES ÖSSZETÉTELÉNEK MEGHATÁROZÁSA ÉS ILLESZKEDÉSE AZ MH SZERVEZETÉBE

DOI: [10.35926/HSZ.2022.6.2](https://doi.org/10.35926/HSZ.2022.6.2)

ÖSSZEFOGLALÓ: A Magyar Honvédség – mivel Magyarország globális és kontinentális szervezetek (ENSZ, NATO, EU) tagja – különböző nemzetközi katonai műveletekben vesz részt. Ezek végrehajtásakor rendkívül fontos, hogy az erők és az eszközök alkalmazása az optimális felhasználást tükrözze. Ezt a több szinten (stratégiai, hadműveleti, harcászati) végrehajtott művelettervezés biztosíthatja, amelynek teljesítésekor meghatározó jelentőségűek a hadszíntér értékeléséből származó valós idejű információk. A szemben álló fél erejét, képességét, a befogadó nemzeti támogatás keretében nyújtható szolgáltatások lehetőségeit, a katonaföldrajzi tulajdonságokat vagy a logisztikai támogatást befolyásoló tényezőket leíró adatok csak néhány elem a felderítési feladatok közül, amelyekkel eredményesen lehet támogatni a parancsnok törzsének döntés-előkészítő tevékenységét. Ezeknek az előzetes hadszíntéri információknak az összegyűjtésében jelentős szerepet tölt be a műveleti összekötő és felderítő csoport. Számos ország (pl. Franciaország, Amerikai Egyesült Államok, Egyesült Királyság) és maga a NATO is alkalmaz ilyen csoportot, hogy a műveleti területre elsőként települve a felderítési és az összekötői feladatok végrehajtásán keresztül segítse a művelettervezési folyamatok sikeres lebonyolítását és a küldetések eredményes megvalósítását. A Magyar Honvédség azonban nem rendelkezik hasonló jellegű csoporttal, ezért e cikkkel a szerző célja az, hogy bemutassa a felderítő csoport lehetséges feladatait, majd ezt követően javaslatot tegyen az összetételére és a Magyar Honvédség struktúrájában történő elhelyezkedésére.

KULCSSZAVAK: műveleti összekötő és felderítő csoport, információ, állománytábla, összetétel, logisztikai felderítés

A SZERZŐRŐL:

Szajkó Gyula őrnagy, tanársegéd (Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar), a Katonai Műszaki Doktori Iskola doktorandusza (ORCID: 0000-0002-4347-4340)

BEVEZETÉS

A Magyar Honvédség (MH) számos nemzetközi műveletben, kiképzésen és gyakorlaton vesz részt. A feladatok teljesítésekor fontos szempont, hogy az erők és az eszközök alkalmazása az előre meghatározott követelmények figyelembevételével valósuljon meg. Ennek megfelelően a katonai szervezetek különböző elemei egy átfogó tervet készítenek a műveletek megkezdése előtt, ami segítheti a küldetések sikeres végrehajtását. A műveletek eredményes tervezéséhez és szervezéséhez azonban meghatározó jelentőségűek a hadszíntér értékeléséből származó valós idejű információk is. A szemben álló fél erejéről, képességéről, a kialakult politikai és gazdasági helyzetről, a kritikus infrastruktúrákról és a logisztikai támogatást befolyásoló tényezőkről szóló adatokkal hatékonyan lehet hozzájárulni a parancsnokok

törzsének döntéselőkészítési tevékenységéhez, mivel ezek az információk hatással lehetnek az alkalmazandó erők nagyságára, az erőforrások mennyiségére, felhasználására és azok optimális elosztására.

Az előzetes adatok összegyűjtésében, valamint a helyzetértékelés kialakításában lényeges szerepet tölt be a műveleti összekötő és felderítő csoport (MÖFCS), amely elsőként települ a műveleti területre, hogy tevékenységével hozzájáruljon a művelet sikeres tervezéséhez és végrehajtásához. A jelentőségét jól mutatja, hogy számos ország (pl. Franciaország, Amerikai Egyesült Államok, Egyesült Királyság) és maga a NATO is alkalmazza ezt a csoportot és képez ki hozzá személyi állományt, hogy az általuk teljesített felderítői és összekötői feladatokkal is támogassák a művelet irányítására kijelölt összhaderőnemi parancsnok és törzse információs igényeinek kielégítését.¹

Az MH azonban nem rendelkezik hasonló jellegű csoporttal, és nincs olyan szervezeti eleme, amely például logisztikai felderítést végezne vagy a befogadó nemzeti támogatással (BNT) kapcsolatban helyszíni szemrevételezést hajtana végre. Felmerülhet a kérdés, hogy a haderő hogyan tudta akkor eddig is biztosítani a művelettervezéshez szükséges kezdeti adatokat, hiszen az elmúlt évtizedekben is részt vett különböző többnemzeti béketámogató műveletekben. Elmondható, hogy a Honvédelmi Minisztérium (HM) és az MH az együttes intézkedéseik kiadásával, valamint szakértő személyek kijelölésével valósítja meg valamely művelet tervezéséhez szükséges előzetes információk gyűjtését. Példaként lehet említeni az Iraki Kiképzést Biztosító Kontingens első váltása logisztikai támogatásának előkészületeihez kapcsolódó tapasztalatokat, amelynél egy 3-4 fős bizottság utazott ki a műveleti területre, hogy a főerők megérkezésig biztosítsák a szükséges feltételeket.² Szakértelműeknek és erőfeszítéseiknek köszönhetően sikerült megteremteniük az első váltás megérkezéséig a megfelelő körülményeket és garantálniuk, hogy a kontingens el tudja kezdeni a számára meghatározott feladatok végrehajtását. Célszerű lehet azonban az MH-nak a minden egyes új küldetésre kiadott intézkedések (a hadszíntér felderítésére, előkészítésére) és szakértő személyek (ideiglenes) kijelölése helyett egy olyan felderítői és összekötői csoportot megalakítania, amely – más haderők eljárásait figyelembe véve – képes a feladat vételét követően rövid időn belül települni a műveleti területre és a szükségleteknek megfelelő információkat gyűjteni. Ehhez érdemes megvizsgálni a felderítő csoporthoz kapcsolódó tevékenységeket, majd meghatározni a személyi állomány lehetséges összetételét.

Tanulmányomban – a teljesség igénye nélkül – bemutatom a MÖFCS feladatait, majd ezt követően javaslatot fogalmazok meg az összetételére és az MH-ba történő illeszthetőségére vonatkozóan, hogy megvalósításával növelhető legyen a műveletek tervezésének és végrehajtásának hatékonysága.

A MŰVELETI ÖSSZEKÖTŐ ÉS FELDERÍTŐ CSOPORT FELADATAI

A MÖFCS feladataihoz köthető kutatásokkal, tudományos értekezésekkel és tanulmányokkal viszonylag ritkán találkozhatunk a magyar és a külföldi szakirodalomban. A hadszíntéri felderítésekkel, a katonai logisztikai támogatással foglalkozó kutatók eredményei azonban

¹ Charles Kurz: Key observations from high performing Operational Liaison and Reconnaissance Teams. The Three Swords Magazine, 01–05. 2015., 70–74. https://www.jwc.nato.int/images/stories/threeswords/JWC_Magazine_May2015_web_low.pdf (Letöltés időpontja: 2022. 04. 10.)

² Iraki misszió: 150 fős a magyar kontingens. Mandiner, 2015. 07. 06. https://mandiner.hu/cikk/20150706_iraki_misszio_150_fos_a_magyar_kontingens (Letöltés időpontja: 2022. 04. 16.)

iránymutatást adtak. Ide lehet sorolni például Báthy Sándor, Forray László, Resperger István, Pohl Árpád, Szászi Gábor, Venekei József értekezéseit, publikációit és Luke P. High, William T. Smith, Charles Kurz tanulmányait, cikkeit. A MÖFCS működésével kapcsolatos szabályzatokat általában minősített adatokként tartják nyilván a szövetséges országok és a NATO, így csak korlátozott mértékben lehet rájuk utalni és taglalni a bennük foglalt információkat. Ezek közül kiemelhető a JHQ SOP 501 és a JLSG SOP 701.03 dokumentumok,³ amelyek ismertetik a csoport főbb feladatait és az alkalmazásukkal kapcsolatos irányelveket.

Az egységes műveleti utasítás (JHQ SOP) kitér többek között a MÖFCS küldetésére is. Ez nem más, mint a műveleti környezet elemzésével, értékelésével, a valós idejű információk gyűjtésével hozzájárulni az összhaderőnemi parancsnok döntéshozatali eljárásához.⁴ A csoport műveleti tevékenysége ennek megfelelően három fázisra osztható: a felkészítésre, a település időszakára és az azt követő működésre. A felderítési, összekötői feladatok természetesen igazodnak a hadműveleti szintű művelettervezéskor felmerülő információs szükségletek kielégítéséhez. Ezek az adatok vonatkozhatnak:⁵

- a közlekedési hálózatok szállítási kapacitásaira;
- az atom-, biológiai és vegyi veszélyforrásokra;
- az egészségügyi rendszerekre, képességekre;
- a létfontosságú rendszerelemekre;
- a polgári kommunikációs hálózatokra;
- az élelmezésellátás lehetőségeire, készletekre;
- a polgári válságkezelési képességekre;
- a BNT keretében nyújtható szolgáltatásokra;
- a művelet végrehajtása szempontjából fontos egyéb tényezőkre.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a felderítési feladatok fontosságával és annak részletezésével az MH által kiadott szabályzók és doktrínák is foglalkoznak.⁶

A JLSG SOP 701.03 – a fentebb említett információgyűjtő feladatokkal összhangban – is megfogalmazza azokat a szempontokat, amelyeket egy MÖFCS-nek a hadszíntérre történő telepítésekor célszerű figyelembe vennie (1. ábra, lásd következő oldal).

Az 1. ábrán látható, hogy a MÖFCS feladatait alapvetően két nagy csoportra lehet osztani. Egyrészt az összekötői feladatokra, másrészt a felderítési tevékenységekre, amelyek tovább bonthatók különböző részelemekre.

A műveleti összekötői tevékenységeken belül a fogadó nemzet katonai képviselőivel történő kapcsolatfelvétellel adatokat lehet gyűjteni a hadszíntéren állomásozó erőkről, azok elhelyezkedéséről, képességeiről és szándékáról. A tárgyalások sikeres teljesítéséhez azonban széles körű biztonságpolitikai szakértelemmel rendelkező személyek szükségesek, akik stratégiai szinten tudják értelmezni a kialakult helyzetet és a megfelelő módszerek alkalmazásával

³ Standard Operating Procedure – egységes műveleti utasítás.

⁴ Joint Headquarters Standard Operating Procedure 501. Brüsszel, 2011.

⁵ Bárány Zoltán: A hadműveleti szinten végrehajtott művelettervezés folyamata. Honvédségi Szemle, 2014/2., 58–59. <https://honvedelem.hu/images/media/5f58c3ce6d72e634624737.pdf> (Letöltés időpontja: 2022. 06. 15.)

⁶ Ilyenek például: Magyar Honvédség Összhaderőnemi Felderítő Doktrína. 1. kiadás, Magyar Honvédség, Budapest, 2013; Magyar Honvédség Összhaderőnemi Felderítő Doktrína. 2. kiadás, Magyar Honvédség, Budapest, 2013; Magyar Honvédség Összhaderőnemi Logisztikai Támogatás Doktrína. 3. kiadás, Magyar Honvédség, Budapest, 2015; Ált/216. Magyar Honvédség Törzsszolgálati szakutasítása II. Magyar Honvédség, Budapest, 2015.

képesek elemezni az értekezleteken összegyűjtött információkat.⁷ A műveleti területre települt nemzetközi szervezetek együttműködésével ki lehet alakítani azt a környezetet, amelyben minden érintett fél egymás zavarása nélkül tudja ellátni feladatait.

Példaként lehet említeni a hadszíntéri közlekedési hálózatok igénybevételét. Az információmegosztással kiküszöbölhetővé válik a szállítási szükségletek kielégítésekor jelentkező kapacitáshiány, mivel a műveleti területen állomásozó erők és szervezetek nem terveznek feladatokat egy időben ugyanazokra a közlekedési erőforrásokra. Ráadásul a nemzetközi (például humanitárius, jogi, vallási vagy gazdasági) szervezetekkel folytatott konzultációkból származó adatok feldolgozásával részletesebb helyzetkép vázolható fel a hadszíntéren kialakult konfliktusról, válságról és egyéb, a műveletet befolyásoló tényezőkről.

Ennek megfelelően a MÖFCS állományába indokolt lehet – a tárgyalások sikeres lefolytatásához – politikai és jogi szakértelemmel bíró személyeket is delegálni. A más országok küldött képviselőivel kiépített együttműködés fontos lehet abból a szempontból is, hogy a BNT keretében nyújtható szolgáltatásokról a csoport információkat gyűjtsön. Példaként lehet említeni a kritikus infrastruktúrák használatával kapcsolatos szabályokat, hogy ezek a rendszerek, szolgáltatások milyen feltételek (szerződések) mentén biztosíthatók a helyszínen vagy a műveleti területhez közeli országokból. Az előzetes felméréshez és a szerződések megkötéséhez pénzügyi, jogi és logisztikai szakemberek bevonására is szükség lehet, mivel egy többnemzeti megállapodás elkészítésekor az idevonatkozó jogszabályok érvényesítésére, az erőforrások kezelésére, a kötelezettségvállalásokkal szemben támasztott követelmények betartására és a létfontosságúnak vélt rendszeres elemek – logisztikai támogatás oldaláról történő – értékelésére minden érintett félnek kiemelt figyelmet kell fordítania.

Műveleti összekötő feladatok	Felderítési feladatok
1. Kapcsolattartás a befogadó nemzet katonai képviselőivel	6. A hadszíntéri kikötők felderítése
2. Együttműködés a műveleti területre települt nemzetközi szervezetekkel	7. A hadszíntéri repülőterek felderítése
3. Összekötötés kiépítése más országok küldött képviselőivel	8. A műveleti környezet biztonsági értékelése
4. Kapcsolat létesítése a kormányzati és nem kormányzati szervezetekkel	9. Úthálózatok felderítése
5. Kapcsolattartás a műveleti területre települt más országok katonai képviselőivel	10. Vasútvonalak felderítése
	11. Határátkelőhelyek felderítése
	12. A műveleti területre települő parancsnokság lehetséges helyszíneinek felderítése

1. ábra A MÖFCS tevékenysége műveleti környezetben⁸

⁷ Könnyen belátható, hogy egy krízisben, ahol például katonai puccsal került hatalomra egy országot irányító vezető, és a béke helyreállítása érdekében – ENSZ-felhatalmazás alapján – szövetséges csapatokat vezényelnek a térségbe, ott a szomszédos, valamint az érintett országok katonai képviselőivel folytatott tárgyalásoknál a MÖFCS-nek szüksége lesz olyan szakértő személyre, aki biztonságpolitikai tapasztalattal, ismeretekkel is rendelkezik.

⁸ Szajkó Gyula: A műveleti összekötő és felderítő csoportok szerepe az információk biztosításában. Hadmérnök, 2018/4., 109. http://hadmernok.hu/184_08_szajko.pdf (Letöltés időpontja: 2022. 06. 15.)

A kormányzati és nem kormányzati szervekkel vagy a más országokból küldött katonai képviselőkkel folytatott tárgyalásokból a MÖFCS adatokat szerezhettek többek között a politikai pártok tevékenységéről, az általuk az ország vezetésére, gazdaságára gyakorolt befolyás mértékéről, valamint a hadszíntéren található katonai és rendfenntartó erők állapotáról. A sikeres együttműködés kiépítéséhez katonai – felderítési és hadműveleti tapasztalatokkal rendelkező – szakértőket célszerű alkalmazni, akik mélyrehatóan tudják elemezni műveleti szempontból a hadszíntéren kialakult helyzetet, például a szemben álló erők érdekeit, diverzáns csapatok jelenlétét, céljait, a politikai pártok befolyását a katonai vezetésre stb.

Összességében kijelenthető, hogy az összekötői feladatok sikeres végrehajtásához széles körű szakmai ismeretekkel bíró személyek szükségesek, akik a tárgyalásokon keresztül adatokat tudnak gyűjteni, képesek elemezni a politikai, gazdasági helyzetet, és természetesen ehhez megfelelő kommunikációs és idegennyelvi képzettséggel, képességekkel is rendelkeznek.

A felderítéshez köthető tevékenységek közül a tengeri kikötők értékelését egyrészt logisztikai szempontból, másrészt műszaki oldalról is célszerű megvizsgálni. A kikötők kapacitásadatai, a be- és kirakodást segítő eszközök megléte, a szárazföldi közlekedési hálózatok (a vasúti pályák, a gyorsforgalmi utak) kapcsolódási pontjai mind fontos tényezők a tengeri szállítási feladatok tervezésekor. A bővítési lehetőségek feltérképezéséhez vagy a kikötők jellemzéséhez – például a megközelítési csatornák szélességének, hosszának, mélységének, a horgonyzóhelyek elhelyezkedésének, a part kialakításának a meghatározásához – viszont műszaki, mérnöki tudás szükséges, ennek megfelelően az említett közlekedési infrastruktúra felderítésekor érdemes műszaki⁹ és logisztikai szakembereket is alkalmazni a széles körű adatgyűjtés érdekében.

A repülőterek értékelése (hasonlóan az előbbihez) egy rendkívül összetett feladatként jelentkezik. Általánosságban elmondható, hogy a légi járművek fel- és leszállását biztosító építményeknek (pl. a futópályák méretének, hosszának, lejtésének, a futópályaküszöb elhelyezkedésének, a gurulóutak tulajdonságainak, a forgalmi előterek kapacitásainak, a fénytechnikai leszállítórendszerek üzemeltetésének) a vizsgálata, a repülőtéri irányítószolgálat működésének, felszereltségének vagy a légikikötő biztonságát garantáló erőforrásoknak (pl. személyi feltételek, eszközellátottság) az elemzése a légierőhöz köthető tevékenységként értelmezhető. Természetesen itt is megjelenik a logisztikai szakterület érdekeltsége, mivel a szállítások tervezéséhez adatokra lesz szükség a repülőter alkalmazhatóságával kapcsolatban, ezért a felderítés végrehajtásakor kiemelt figyelmet kell fordítani légierős és közlekedési szakemberek biztosítására, akik képesek megfelelő szinten elvégezni a repülőterek értékelését.

Az út és az úthálózatok osztályozáskor az útpálya szélességének, teherbírásának, átbocsátó képességének, vagy a rajta elhelyezkedő csomópontok, műtárgyak méretének meghatározása főként logisztikai feladat, amely kiegészülhet a fejlesztési lehetőségek (például a rossz minőségű utak járhatóvá tételének) vizsgálata miatt műszaki jellegű felmérésekkel is. A vasúthálózatok feltérképezése szintén logisztikához köthető tevékenység, a vonalak villamosíthatósága, a pályák nyomtávolsága, teherbírása, az űr- és rakszelvényméretek, vagy a vasútállomások kapacitásadatai jelentősen korlátozhatják a katonai szerelvények vágányokon történő leközlekedtetését, ami hatással lehet az erők szárazföldi szállításának tervezésére, szervezésére, azaz a műveletek logisztikai támogatására.

⁹ A műszaki területhez kapcsolódó felderítési feladatokhoz főként az MH 1. Honvéd Tűzszerész és Hadihajós Ezred, valamint az MH 37. II. Rákóczi Ferenc Műszaki Ezred katonáit célszerű delegálni, akik rendelkeznek megfelelő szaktudással, és azt alkalmazva értékelni tudják a tengeri és a folyami kikötőt.

A hadszíntéri környezet biztonsági helyzetértékeléséhez felderítői, hírszerzői és hadműveleti tapasztalatokkal rendelkező katonákat és megfelelő infokommunikációs eszközöket célszerű alkalmazni. Ezt alátámasztja, hogy az összhaderőnemi műveletek tervezésekor – például a stratégiai környezet hadműveleti értékelésekor és a helyzetértékelés fázisainál – szükség lehet információkra a hadszínterre települt katonai egységek mennyiségéről, azok állapotáról, a félkatonai, rendvédelmi szervek jelenlétéről, befolyásuk mértékéről, a lakosság, a társadalom baráti erőkkel szembeni támogatottságáról vagy ellenszenvéről. Ezeknek az adatoknak a begyűjtése, elemzése nem egyszerű feladat, ezért is jelölnek ki az értékelések végrehajtásához felkészült, szakmai téren képzett személyi állományt.

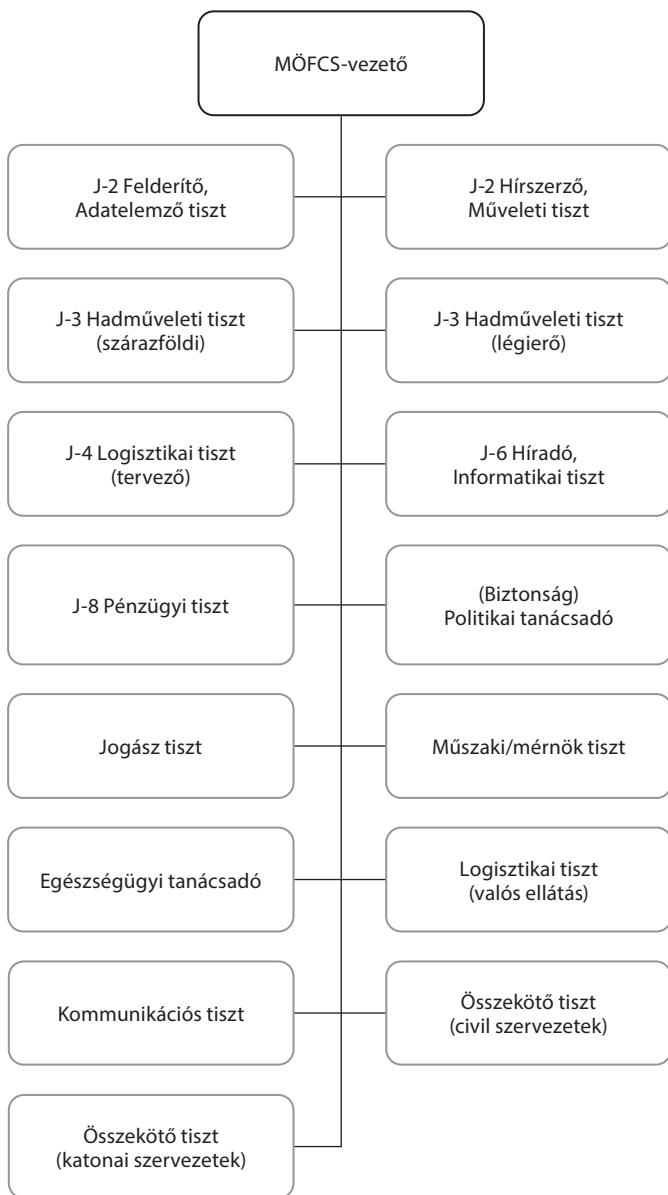
A határátkelőhelyek felderítésekor a közúti átkelőhelyek kialakításának, rendszerének, a gyorsforgalmi utak elérhetőségének, csatlakozási lehetőségeinek, a vasúthálózatok határátmenő pontjainál a vágányok nyomtávolságainak, teherbíró képességének, az állomások kiépítettségének, a be- és kirakodás biztosítottságának a vizsgálata a logisztika, azon belül főként a közlekedési szakterület számára kiemelt jelentőségű. Ennek megfelelően az értékelésükre közlekedési szakembereket célszerű kijelölni.

A műveleti területre települő parancsnokság lehetséges helyszíneinek feltérképezésekor célszerű kitérni az egyetemleges szolgáltatások elérhetőségére, a gyors telepíthetőség érdekében a légikikötők közelségére, a kiépíthető munkaállomások maximális számára, az elhelyezési feltételekre, a zárt rendszerű információáramlás rendelkezésre állására, az őrzés-védelem lehetőségeire (például milyen minősített beléptető rendszer létesíthető, milyen fizikai védelem biztosítható). Ezeknek az adatoknak az elemzésével és a honi területen tervezést végrehajtó törzsek részére történő továbbításával a csoport hatékonyan járulhat hozzá a legmegfelelőbb helyszín kiválasztásához. A széles körű felmérés elvégzéséhez elhelyezési, hadműveleti és infokommunikációs szaktisztek szükségesek.

Összességében elmondható, hogy a lehetséges tevékenységekhez rendelt szakértő személyek meghatározásán keresztül összeállítható a MÖFCS állománya, amelynek alkalmazásával sikeresen lehet teljesíteni a hadszíntéri előzetes információs igények kielégítését. (A csoport egy lehetséges összetételét a 2. ábra mutatja be.)

Látható, hogy a csoport általam készített struktúrájában – a várható feladatokkal összhangban – szerepelnek katonai és civil szakértők is. Létszámát tekintve (a vezetővel együtt) 16 főből áll, ami kiegészülhet a későbbiekben további tanácsadókkal, tisztekkel. Erre akkor lehet szükség, ha a műveleteket tervező törzsek és az összhaderőnemi parancsnok részéről többletinformációs igény jelentkezik, amelyet a csoport csak megerősítéssel tud kielégíteni. A MÖFCS állományába tehát érdemes felderítő, adatelemző és hírszerző tiszteket, hadműveleti, logisztikai szakembereket, híradó-, informatikai és pénzügyi szakértőket, politikai, jogi, egészségügyi, valamint mérnök, kommunikációs, összekötő tanácsadókat kijelölni, delegálni. Fontos megjegyezni, hogy a csoport összetételének kialakításakor egyes beosztásokhoz olyan személyeket érdemes kiválasztani, akik hadműveleti szintű művelettervezési tapasztalatokkal is rendelkeznek, mivel a MÖFCS főként ezen a szinten feladatot ellátó törzsek számára nyújt majd nélkülözhetetlen információkat.

A 2. ábrán a korábban említett személyi állományon kívül (javaslatként) szerepel egy fő, a valós ellátásért felelős logisztikai tiszt és egy fő kommunikációért felelős szakértő is. Ők természetesen nem közvetlenül a felderítői, összekötői feladatokban vesznek részt, hanem a csoport valós ellátását biztosítják, és a megfelelő csatornákon keresztül segítik a csoport nyilvános kommunikációjának tervezését, szervezését. Az ellátásért felelős tiszt egyik legfontosabb küldetése az lesz, hogy kedvező feltételeket teremtsen – a csoport álló-

2. ábra A MÖFCS lehetséges összetétele (Szerkesztette a szerző)

mánya részére – az információk gyűjtéséhez, elemzéséhez. Ennek megfelelően képesnek kell lennie megszervezni, biztosítani a csoport elhelyezését, szállítását, ételmezési ellátását a hadszíntéren, valamint garantálni kell a megfelelő működési feltételeket. A MÖFCS berendezheti munkahelyét követségeken, minisztériumokban, katonai bázisokon vagy hotelekben. Az elsődleges szempont, hogy a műveleti területre történő átcsoportosításukat követően azonnal el tudják kezdeni a felderítői, illetve összekötői tevékenységüket, hogy

az adatok összegyűjtésén és továbbításán keresztül hatékonyan támogassák a művelettervezési feladatokat végrehajtó törzsek munkálatait.¹⁰ Ennek megfelelően az ellátásáért felelős tisztnek rugalmasan kell igazodnia a hadszíntér által nyújtott lehetőségekhez, a biztosított szolgáltatásokhoz, infrastruktúrákhoz.

A kommunikációs tiszt feladatai között szerepelhet a külső kommunikáció tervezése, videók forgatása, tudósítások írása, interjúk készítése különböző szintű vezetőkkel, képviselőkkel, a MÖFCS vezetője és más kormányzati szervek vezetői közötti információcsere lebonyolítása, ennek segítése, illetve narrátori tevékenység ellátása.¹¹

A csoport összetételét vizsgálva kijelenthető, hogy a 2. ábrán szereplő struktúra szerinti 16 főből álló MÖFCS képes lehet – a hadszíntérre elsőként érkezve – összegyűjteni, elemezni azokat az információkat, amelyekre az összhaderőnemi parancsnoknak és törzsenek szüksége lehet a műveletek kezdeti szakaszában. Természetesen érdemes megvizsgálni azt is, hogy a létrehozandó csoport hogyan illeszthető az MH struktúrájába, és alkalmazását tekintve milyen szabályokat célszerű kialakítani, illetve követni.

A MÖFCS LEHETSÉGES ILLESZKEDÉSE AZ MH SZERVEZETÉBE

Az MH stratégiai szintű szervezeti átalakítása 2019-ben vette kezdetét, és várhatóan folytatódni fog az elkövetkező időszakban is. Jelenleg az MH Parancsnoksága (MHP) a Honvédelmi Minisztérium és a Honvéd Vezérkar különválásával, valamint ezzel egy időben a Honvéd Vezérkar és az Összhaderőnemi Parancsnokság egyesülésével, azok jogutódszervezeteként alakult meg 2019. január 1-jén. Az új parancsnokság az ország katonai védelemre történő felkészítésének stratégiai szintű tervező-szervező és az MH katonai tevékenységének felső és műveleti szintű feladatait irányító vezető szerve.¹² Fő feladata, hogy biztosítsa Magyarország szuverenitásának, határainak – ezen belül területe, légtere és kibertere – védelméhez, valamint a szövetségi rendszerekben vállalt kötelezettségek ellátásához szükséges katonai képességek kialakítását és fenntartását, továbbá az ezekhez szükséges feltételrendszert.¹³

Az újonnan kialakított rendszerben a hadműveleti és a stratégiai szintű feladatokat is egy szervezeti elem látja el. Ez egyben azt is jelenti, hogy az összhaderőnemi műveletek tervezése és szervezése az MHP különböző (például a személyügyi, felderítő, hadműveleti, logisztikai) csoportfőnökségeinek bevonásával az MHP törzsfőnöke vezetésével, irányításával valósul meg.

Ennek megfelelően a MÖFCS-öt célszerű az MHP törzsfőnöke közvetlen alárendeltségébe utalni, mivel az általa összegyűjtött információk elsődlegesen az összhaderőnemi műveletek tervezéséhez nélkülözhetetlenek. A törzsfőnök a műveletek tervezéséért és szervezéséért felelős személyként megszabhatja a MÖFCS számára, hogy mely feladatokat, adatokat kell kiemelten kezelni, hogy a művelettervezési folyamatok végrehajtása a kitűzött célokat elérve valósuljon meg.

Kérdésként merülhet fel, hogy ha átalakítás történik az MH szervezetében, akkor hogyan érdemes változtatni a MÖFCS alá- és fölrendeltségi viszonyát. Az általa végzett tevékeny-

¹⁰ Kurz: i. m. 70.

¹¹ Heszler Ramóna: Szeretném a legtöbbet kihozni saját magamból és a szolgálatból. A Füzet, 2017. 04. 13. <https://afuzet.hu/szeretnem-a-legtobbet-kihozni-sajat-magambol-es-a-szolgalatbol/> (Letöltés időpontja: 2022. 05. 13.)

¹² A Magyar Honvédség Parancsnoksága. Honvedelem.hu, 2020. 07. 31. <https://honvedelem.hu/a-magyar-honvedseg-parancsnoksaga.html> (Letöltés időpontja: 2022. 05. 19.)

¹³ Uo.

segeket figyelembe véve elmondható, hogy racionális döntés az összhaderőnemi műveletek tervezésért és szervezésért felelős szervezeti elemhez – amely lehet harcvezető központ, közvetlen napi és egyéb műveleteket irányító csoportfőnökség stb. – illeszteni a csoportot, hogy a hadszíntéri információk gyűjtése, elemzése, az adatok továbbítása és feldolgozása az érintett szervezeti elemek által a megfelelő időben és a megfelelő helyen valósuljon meg.

A MÖFCS összetételének és alkalmazásának meghatározásakor további vizsgálandó tényezőként jelenik meg, hogy milyen feltételekkel működtethető hatékonyan a csoport. A MÖFCS alkalmazására többféle módszer áll rendelkezésre. Az egyik lehetőség az állandó, míg a másik az ideiglenes vagy készenléti csoportként történő létrehozása. Ezzel összefüggésben azonban kijelenthető, hogy mindkét megoldás megvalósítása hordozhat magában előnyöket és hátrányokat is.

ERŐSSÉGEK

- Folyamatosan rendelkezésre áll a kiképzett állomány.
- Az állomány továbbképzésének tervezése és szervezése egyszerűbb.

GYENGESÉGEK

- Az állandó alkalmazás költségnövekedést okozhat az MH számára.
- A tapasztalt és kiképzett állomány más feladatra nehezebben bevonható, ami akkor jelent nem hatékony gazdálkodást a humán erőforrásokkal, amikor a csoport nincs alkalmazásban.

LEHETŐSÉGEK

- A tapasztalatfeldolgozásból származó információk, eljárások könnyebben átültethetővé válnak.
- Elérhetővé válik a rövid idejű bevetési képesség.

VESZÉLYEK

- Rutinszerű feladatellátás, ami hibák előfordulásához vezethet.
- A rendszeresített beosztások betöltésével rugalmatlanabbá válik a személyek frissítése, cseréje.

3. ábra A MÖFCS állandó alkalmazásának SWOT-analízise (Szerkesztette a szerző)

A 3. ábrán egy nem túl részletes SWOT-analízissel¹⁴ vizsgáltam meg az állandó alkalmazással jelentkező várható hatásokat. Elmondható, hogy a kiképzett állomány folyamatos rendelkezésre állásával biztosítani lehetne a MÖFCS állandó működtetését mind békeidőszakban, mind különleges jogrendi időszakban. Ráadásul a továbbképzések tervezésének és szervezésének feladatai is egyszerűbbé válhatnak, mivel a csoport parancsnoka könnyebben dönthet az állomány kirendelésének, vezénylésének engedélyeztetéséről, mint az ideiglenesen összeállított állomány vezetője, aki csak a szakemberek berendelését követően rendelkezik majd – hasonló jellegű kérdésekben – döntési joggal.

A tapasztalatfeldolgozásból származó fejlesztési javaslatok gyakorlatba történő átültetése gyorsabban megvalósítható, hiszen az állomány rövid időn belül tud reagálni a változtatásokra, tudja módosítani, átalakítani az eljárásrendeket és a kapcsolódó dokumentumokat. Az állandó állomány képessé válhat az elrendeléstől számított azonnali bevetési képesség biztosítására. Az ideiglenes alkalmazásnál ez csak készenléti erőként tartható fent, amely szintén költséggel jár, és a vezetők számára a szakemberek más jellegű feladatokba történő bevonása csupán korlátozott mértékben kivitelezhető.

¹⁴ Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats – erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek.

A pozitív hatások mellett azonban lehetnek negatív következményei is az állandó csoport kialakításának. A bérrrel, beosztásokkal vagy a dologi költségvetésekkel történő gazdálkodás szűkebb lehetőségeket biztosít a magasabb szintű parancsnokok számára, mivel új beosztásokat szükséges megalakítani, azokat szakemberekkel kell feltölteni, valamint hozzá illetményt, emellett megfelelő infrastruktúrát is indokolt biztosítani a csoport számára. Ehhez kapcsolódik, hogy ha a MÖFCS nincs alkalmazásban, akkor a képzett „tanácsadókat” nehezebben lehet az eredeti beosztásuktól független feladatokkal megbízni és vezényelni más alegységekhez, egységekhez.

A hosszú időn keresztül ugyanazt a beosztást betöltő személyeknél kockázati tényezőként következhetnek be a régi rutinszerű feladatellátásokból eredő hibák.¹⁵ Továbbá a rendszeresített állandó állomány frissítése és cseréje is rugalmatlanabbá válhat az ideiglenes működéssel megalakított csoporthoz képest, ahol bővebb lehetőség kínálkozhat a személyek kiválasztására és szükség szerinti rotálására.

A készenléti – vagy más néven ideiglenes – MÖFCS megalakítása is rejt magában előnyöket és hátrányokat, amelyeket a 4. számú ábra szemléltet.

ERŐSSÉGEK

- A tapasztalt és kiképzett állomány funkcionálisan több feladatba is bevonható, amikor a csoport nincs alkalmazásban.
- Kisebb mértékű költségkiadást jelent az MH számára.

GYENGESÉGEK

- A kiképzések, továbbképzések tervezése, szervezése és ütemezése nehezebben megvalósítható.
- A kiértékeléstől számított hosszabb idejű bevethetőségi képesség.

LEHETŐSÉGEK

- A kiképzéseken és képzéseken keresztül bővíthet a kiválasztható szakemberek száma.
- Csökkenhet a rutinszerű feladatellátásokból eredő hibák bekövetkezése.

VESZÉLYEK

- Várható a szakemberek közvetlen állandó parancsnokainak vonakodó magatartása az embereik a MÖFCS-be történő kiválasztásakor és vezénylésekor.
- A nem megfelelő és mértékű pénzbeli és egyéb juttatások biztosítása érdektelenné teheti az állományt, hogy jelentkezzen a MÖFCS állományába.

4. ábra A MÖFCS ideiglenes alkalmazásának SWOT-analízise (Szerkesztette a szerző)

Elmondható, hogy az ideiglenes vagy készenléti alkalmazásnál kevesebb költségáfordítás jelentkezhet az MH részéről. Ennél a változatnál a felelős szervek ideiglenesen állítanak össze a csoportot a művelet időszakáig, majd a művelet befejezésekor – a felderítési és a műveleti összekötői feladatok teljesítését követően – az erők és eszközök az eredeti rendeltetés szerinti helyükre térnének vissza. Az ideiglenes alkalmazással (készenléti erőként működve) erőforrásokat lehetne megtakarítani, mivel nem jelentene külön költségeket a felderítő csoport békeidőszaki fenntartása, hiszen a csoporthoz tartozó személyi állomány és eszközök ebben az időszakban alaprendeltetési feladataikat látnák el a különböző katonai szervezeteknél. Ráadásul a folyamatos kiképzéseken és képzéseken keresztül – amelyeket a korábban a MÖFCS-ben szolgáló tanácsadók bevonásával tartanak – növelni lehetne a kiválasztható

¹⁵ Belényesi Emese: Változásmenedzsment a közigazgatásban. Nemzeti Közszerzői Egység, Budapest, 2014, 55. http://real.mtak.hu/82340/1/Valtozasmenedzsment_a_kozigazgatásban_u.pdf (Letöltés időpontja: 2022. 05. 02.)

szakemberek számát, így a rotációs lehetőségeket. Az állomány folyamatos cseréjével és az új rutin beépítésével csökkenthető a hibák valószínűsége is.¹⁶

A készenléti működtetésnél ugyanakkor a megfelelő szakemberek kiválasztása, képzésének és kiképzésének megtartása nehezebben megvalósítható. Fennáll a kockázata, hogy a közvetlen állandó parancsnokaik nem támogatják az embereik MÖFCS-be történő jelentkezését és vezénylését. Természetesen napjainkban – a rendkívül sikeres tartalékos rendszernek köszönhetően¹⁷ – az önkéntes műveleti tartalékosok (ÖMT) rengeteg feladatba bevonhatók, így a MÖFCS-szintű képzéseken is részt vehetnek. Itt azonban fontosnak tartom megjegyezni, hogy alkalmazásuknál célszerű megvizsgálni az ÖMT-állomány honvédséggel kötött szerződésének hosszát, biztosítva, hogy a kiképzett katonák bármikor képesek legyenek a MÖFCS küldetésének végrehajtására, és a „sikert” ne befolyásolja a szerződések lejáratának közelsége.

A készenléti csoport (alapesetben) hosszabb idejű bevethetőségi képességgel is rendelkezik, hiszen az állomány az eredeti beosztásában látja el feladatait, így – a készenléti kategóriáknak megfelelően – csak bizonyos idő elteltével válik majd képessé a hadszíntéri információgyűjtő folyamatok végzésére.

A készenléti beosztások feltöltése szintén rejt magában kockázatokat, ha az állomány a pályázatok kiírásán és elnyerésén keresztül – természetesen a kiképzések és képzések teljesítésével – töltheti be a különböző pozíciókat. Ez különösen akkor válik nehézkessé, ha a készenléti beosztáshoz nem rendelnek megfelelő pénzbeli és egyéb juttatásokat, mivel ennek hiánya érdektelenné teheti a szakemberek MÖFCS állományába történő jelentkezését.

Természetesen van rá rengeteg pozitív példa, hogy a készenléti alegységeknél lévő beosztások feltöltése nem okoz gondot a parancsnokok számára – példaként lehet említeni az EU Harccsoport készenléti alegységet, a NATO Reagáló Erőket és a különböző katonai szervezeteknél megalakított közúti szállítási készenléti szakaszt. Véleményem szerint azonban a beosztások feltöltésénél egy minimális kockázattal mégis kell számolni a MÖFCS ideiglenes összeállításakor.

Összességében kijelenthető, hogy a két megoldást összehasonlítva a MÖFCS készenléti erőként történő létrehozása bizonyos tekintetben – főként a költségráfordítások és az állomány feladatmegosztása, terhelése miatt – előnyösebb. A NATO-tagállamok közül az Amerikai Egyesült Államok is hasonló módszerrel alkalmazza a csoportot. Természetesen részletesebb elemzéssel pontosabban meg lehet határozni a legjobb alternatívát, fontosnak tartom azonban megjegyezni, hogy egy MÖFCS megalakítását és az MH struktúrájába történő beillesztését mindenképp indokoltnak tartom, hogy ezáltal is növelni lehessen a műveletek tervezésének, szervezésének és végrehajtásának hatékonyságát.

ÖSSZEGZÉS

A műveleti területre elsőként érkező MÖFCS tevékenységét vizsgálva megállapítható, hogy az általuk végzett összekötői, felderítési feladatok teljesítésén keresztül eredményesen járulhatnak hozzá az összhaderőnemi művelettervezési folyamatok végrehajtásához. Jelenleg az MH-ban azonban nincs hasonló jellegű csoport, amelynek az lenne a feladata, hogy a hadszínterre elsőként érkezve információkat gyűjtsön a közlekedési hálózatok kapacitásairól,

¹⁶ Belényesi: i. m. 50.

¹⁷ Közös a siker. Kormany.hu, 2021. 09. 27. <https://kormany.hu/hirek/kozos-a-siker> (Letöltés időpontja: 2022. 04. 20.)

a logisztikai és a javítóbázisokról, a biztonsági helyzetről, a rendvédelmi, katonai erők állapotáról, valamint a civil kormányzati és nem kormányzati nemzeti, nemzetközi szervezetek tevékenységéről.

Sokoldalúságára jó példa, hogy a NATO MÖFCS és a hazánkba telepített NATO Erőket Integráló Elem (NFIU¹⁸) egyhetes közös kiképzésen vett részt, amelynek fő célja, hogy elősegítse – felderítési, összekötői feladatok teljesítésével – a NATO gyorsreagálású erői mozgékony telepítését.¹⁹ Természetesen felmerülhet a kérdés: ha a NATO rendelkezik ilyen csoporttal, miért lenne szükség az MH-nak is hasonló jellegű szervezeti elemre?

A NATO MÖFCS mindig a Szövetség érdekében fog csak információkat gyűjteni a hadszínterről. Nem véletlen, hogy más országok saját MÖFCS szervezetet is alkalmaznak, hogy ezáltal segítsék – akár többnemzeti környezetben a kijelölt felelősségi terület vizsgálatával – a műveletek tervezésének és szervezésének eredményesebb végrehajtását. Ráadásul a MÖFCS nemcsak válságreagáló, hanem országvédelmi feladatoknál is használható, amikor szükség lehet például előzetes logisztikai felderítést elvégezni (pl. a lehetséges felvonulási, utánpótlási útvonalak kijelöléséhez), vagy együttműködni a civil szervezetekkel, önkormányzatokkal. Ezért is tartom fontosnak egy MÖFCS létrehozását és az MH szervezetébe történő beillesztését.

A MÖFCS összetételét tekintve elmondható, hogy az általam javasolt 16 fős állomány képessé válhat a műveletek kezdetén jelentkező információs szükségletek kielégítésére. Az alá- és fölérendeltségi viszonyát vizsgálva pedig kijelenthető, hogy a csoportot érdemes az összhaderónemi műveletek tervezésért és szervezésért felelős parancsnok, vezető vagy szervezeti elem alárendeltségébe utalni, hogy a MÖFCS minden körülmények között hatékonyan tudja segíteni a parancsnok és törzsének döntés-előkészítő tevékenységét.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- A Magyar Honvédség Parancsnoksága. Honvedelem.hu, 2020. 07. 31. <https://honvedelem.hu/a-magyar-honvedseg-parancsnoksaga.html>
- Ált/216. Magyar Honvédség Törzsszolgálati szakutasítása II. Magyar Honvédség, Budapest, 2015.
- Bárány Zoltán: *A hadműveleti szinten végrehajtott művelettervezés folyamata*. Honvédségi Szemle, 2014/2., 50–67. <https://honvedelem.hu/images/media/5f58c3ce6d72e634624737.pdf>
- Belényesi Emese: *Változásmenedzsmet a közigazgatásban*. Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest, 2014. http://real.mtak.hu/82340/1/Valtozasmenedzsmet_a_kozigazgatasban_u.pdf
- Heszler Ramóna: *Szeretném a legtöbbet kihozni saját magamból és a szolgálatból*. A Füzet, 2017. 04. 13. <https://afuzet.hu/szeretnem-a-legtobbet-kihozni-sajat-magambol-es-a-szolgalatbol/>
- Iraki misszió: 150 fős a magyar kontingens. Mandiner, 2015. 07. 06. https://mandiner.hu/cikk/2015_0706_iraki_misszio_150_fos_a_magyar_kontingens
- Joint Headquarters Standard Operating Procedure 501. Brüsszel, 2011.
- Közös a siker. Kormany.hu, 2021. 09. 27. <https://kormany.hu/hirek/kozos-a-siker>
- Kurz, Charles: *Key observations from high performing Operational Liaison and Reconnaissance Teams*. The Three Swords Magazine, 01–05. 2015., 70–74. https://www.jwc.nato.int/images/stories/threeswords/JWC_Magazine_May2015_web_low.pdf

¹⁸ NATO Force Integration Unit.

¹⁹ OLRT Deployment. Multinational Corps Northeast, 30. 04. 2018. <https://mncne.nato.int/newsroom/news/2018/olrt-deployment> (Letöltés időpontja: 2022. 05. 30.)

- Magyar Honvédség Összhaderőnemi Felderítő Doktrína. 1. kiadás, Magyar Honvédség, Budapest, 2013.
- Magyar Honvédség Összhaderőnemi Felderítő Doktrína. 2. kiadás, Magyar Honvédség, Budapest, 2013.
- Magyar Honvédség Összhaderőnemi Logisztikai Támogatás Doktrína. 3. kiadás, Magyar Honvédség, Budapest, 2015.
- OLRT Deployment. Multinational Corps Northeast, 30. 04. 2018. <https://mncne.nato.int/newsroom/news/2018/olrt-deployment>
- Szajkó Gyula: *A műveleti összekötő és felderítő csoportok szerepe az információk biztosításában.* Hadmérnök, 2018/4., 105–112. http://hadmernok.hu/184_08_szajko.pdf

KÉT JÓBARÁT

*Források és iratok a magyar–lengyel politikai
és katonai kapcsolatokhoz,
1918–1920*

A kötet a 20. század egyik agyonhallgatott, de lengyel és magyar részről igen lényeges eseménysorának dokumentumait (többek között diplomáciai leveleket, katonai jelentéseket, újságcikkeket) tárja elénk abból a korszakból, amikor Lengyelország elkeseredett önvédelmi háborút vívott a szovjet-országi Vörös Hadsereggel. Ebben a küzdelemben riasztóan kevesen siettek a segítségére, de a támogatók között ott volt Magyarország.

Szerző: Varga E László
Megjelenés éve: 2021
keménytáblás
804 oldal
Ára:

9500 Ft

A könyv a Zrínyi Kiadó webshopjában (shop.hmzrinyi.hu) vagy a Kiadó könyv- és térképboltjában (1024 Budapest, Fillér u. 14.) vásárolható meg.